Sametinget

Sametinget

Sametinget i Kiruna, Sverige

Sametinget (nordsamiska: Sámediggi, lulesamiska: Sámedigge, sydsamiska: Saemiedigkie) i Sverige är en organisation med uppgift främst att bevaka frågor som rör samisk kultur i Sverige. Sametinget är dels en folkvald församling, dels en svensk statlig förvaltningsmyndighet. Det ska verka för en levande samisk kultur.

Den lagstiftning som reglerar Sametinget kallas sametingslagen. I propositionen (1992/93:32) till den sägs att ”trots benämningen ’ting’ är det inte frågan om något organ för självstyre, som skall verka i stället för riksdag eller kommunfullmäktige, eller i konkurrens med dessa organ.”
Syftet med Sametinget är ”att förbättra de svenska samernas möjligheter att som en minoritet bland landets befolkning hålla sin kultur levande”, eftersom ”samerna, som en del av den ursprungliga befolkningen i landet, får anses inta en särställning i förhållande till andra, i sen tid till landet invandrade minoriteter.” Till Sametingets uppgifter hör bland annat att informera om samiska förhållanden, ansvara för utbetalning av rovdjursersättningar till samebyar, medverka i samhällsplaneringen och leda det samiska språkarbetet. Ansvaret att fördela kulturmedel som står till samernas förfogande för kulturprojekt, forskningsprojekt, föreningar och organisationer har tinget överlåtit på ett kulturråd med fem ledamöter, valda av plenum.

Sametinget

Sametingets högsta beslutande organ är Sametingets plenum med 31 folkvalda ledamöter, vilka inom sig utser en styrelse med en styrelseordförande samt ett presidium med en ordförande och en eller flera vice ordförande. Formellt förordnar regeringen ordförande för Sametinget på förslag av Sametinget. Plenum tillsätter också en valnämnd, kulturnämnd, rennäringsnämnd, näringsnämnd, språknämnd, Sameskolstyrelsen och andra eventuella nämnder och kommittéer. Plenum sammanträder vanligen tre gånger per år. Den politiska ledningen utövas av styrelsen, vari plenums politiska majoritet vanligen finns representerad. Plenum kan också besluta om proportionellt sammansatt styrelse, där också minoritetspartierna finns representerade. Från och med den 1 juli 2006 får sametinget återkalla uppdragen för förtroendevalda i styrelsen eller i en nämnd när den politiska majoriteten i styrelsen eller nämnden inte längre är densamma som i plenum. Sametingets styrelse och nämnder skall enligt Sametingslagen besluta i frågor som rör förvaltningen och Sametingets myndighetsutövning, för att skilja denna från den politiska verksamheten, som försiggår i plenum. Därutöver finns ett kansli med tjänstemän som leds av en kanslichef, vilken utses av Sametingets styrelse. Kansliets huvudkontor finns i Kiruna och andra kontor i Jokkmokk, Tärnaby och Östersund. Sametingets kansli är indelat i tre avdelningar: Avdelning för ekonomi & administration (även personalfrågor, myndighetens information och översättning), Avdelning för språk- och kulturfrågor och informationscentrum (kulturhandläggare, språkarbetare, bibliotekskonsulent och Samiskt Informationscentrum) och Avdelning för samiskt näringsliv, miljö och samhälle (näringshandläggare och EU-program).

Sametinget Partier

Under mandatperioden 2013–2017 var åtta partier representerade i Sametinget:

Jakt- och Fiskesamerna: 9 ledamöter

Sámiid Riikkabellodat Samelandspartiet: 6 ledamöter

Min Geaidnu Mijá Gäjnno Mijjen Geajnoe: 4 ledamöter

Guovssonásti: 3 ledamöter

Vuovdega-Skogssamerna: 3 ledamöter

Landspartiet Svenska Samer: 3 ledamöter

Samerna: 2 ledamöter

Albmut - Almetjh - Almasj - Folket: 1 ledamot

Till Jakt- och fiskesamernas hjärtefrågor hör alla samers rätt till land och vatten oberoende av andra faktorer såsom yrke, kön, arbete, bostadsort etcetera. Partiet menar att fler unga och välutbildade samer kommer att vilja flytta tillbaka till Sápmi om de ges samma rättigheter som de samer som arbetar med renskötsel. Partiet arbetar även för att principen en person–en röst ska gälla i samebyarna (i stället för att utgå från antalet renar personen äger, som i dag). Partiet kämpar mot all form av rasism och segregation, och vill att alla samiska byggnader och kulturspår ska restaureras och att utbildning ska erbjudas på alla dialekter av samiska.

Samelandspartiet/Sámiid Riikabellodat är ett politiskt parti i Sametinget. Partiet bildades 1993 som Samelandspartiet, den politiska grenen av Svenska Samernas Riksförbund. Under sametingets första mandatperiod delades dock organisationen och den partipolitiska delen friställdes från riksförbundet. Partiet tog då namnet Sámiid Riikabellodat. Delningen var dock inte en splittring, utan en organisatorisk omstrukturering och partiet fortsätter att driva sin politik i enighet med riksförbundets uppfattningar. Partiets ordförande är Per-Olof Nutti, som under mandatperioden 2013-2017 varit Sametingets vice ordförande.

Lars Anders Baer, född 3 november 1952, är en svensk renägare och samepolitiker. Lars Anders Baer tillhör Luokta-Mávas sameby. Han studerade juridik i slutet av 1970-talet på Uppsala universitet och biträdde sameombudsmannen Tomas Cramér i det så kallade skattefjällsmålet 1979-80. Han var ordförande i Sáminuorra under 1970-talet och ordförande i Svenska Samernas Riksförbund 1994-2001. Lars Anders Baer var 2004-10 medlem i FN:s permanenta forum för ursprungsfolk. Han är ordförande i Arbetsgruppen för urfolk i Barentsregionen och i den med nederländska stiftelsen Rewilding Europe knutna Insamlingsstiftelsen Rewilding Lapland.

Min Geaidnu (Mijá Gäjnno, Mijjen Geajnoe beroende på samisk språkversion, översatt till svenska Vår väg) är ett parti i Sametinget.
Min Geaidnu bildades i samband med inrättandet av Sametinget 1993 av personer med bakgrund i ungdomsföreningen Sáminuorra. Partiet betonar att det inte representerar vad man kallar "samiska särintressen", utan att det vill bedriva en "progressiv" politik i enighet med det samiska folkflertalets intressen.
År 2013 valdes Ol-Johán Sikku till vägvisare (ordförande), men lämnade alla sina politiska uppdrag i oktober 2014 efter kritik från det egna partiet. Vice vägvisare är Sara Larsson.

Sara Larsson 2011

Guovssonásti (svenska: morgonstjärnan) är ett samiskt politiskt parti bildat 2005 ur det tidigare Renägarförbundet.
Partiledare är Lars Miguel Utsi och Marita Stinnerbom. Partiet hade tre mandat i Sametinget under perioden 2005–09. Vid valet 2009 erhöll partiet ytterligare ett mandat, och förutom Per-Mikael Utsi, den dåvarande ordföranden, representerades partiet av Lars Jon Allas, vice ordföranden Karin Vannar samt Marita Stinnerbom.

Vuovdega (Skogssamerna) är ett samiskt politiskt parti i Sametinget. Såsom ideell förening är det registrerat under namnet Sametingspartiet Skogssamerna. Partiet bildades 1993 och inriktar sig på att representera skogssamernas intressen men är även öppet för alla samer som sympatiserar med partiets program. Partiets ledord är ”solidaritet, jämlikhet och rättvisa”

Landspartiet Svenska Samer är ett politiskt parti i Sametinget.
Ordförande i Landspartiet Svenska Samer är Helena Dådring. Partiet bildades ur Landsförbundet Svenska Samer vilket funnits representerat i Sametinget sedan 1993. Under mandatperioden följande valet 1997 avsöndrades en falang som bildade Laahkoeh.

Samerna (Sámit) är ett politiskt parti i Sametinget.
Partiets ordförande är Anders Kråik. Vid valet 2009 fick partiet 14 procent av rösterna och fem mandat i Sametinget. Under den aktuella mandatperioden gick två av dessa till ett annat parti, Landspartiet Svenska Samer. Vid valet 2013 fick partiet två mandat, vilka gick till Anders Kråik och Lars Wilhelm Svonni. I valet 2017 fick partiet 4,62% av rösterna vilket resulterade i ett mandat som gick till Anders Kråik.

Álbmut-Folket är ett politiskt parti i Sametinget. Álbmut grundades inför valet 2009. Det fick då 2,5 % av avgivna röster i valet och erhöll ett mandat, vilket besattes av Lars-Paul Kroik från Borensberg. I valet 2013 fick partiet med 2,4 % av rösterna, vilket gav oförändrat ett mandat och fortsätter att representeras i Sametinget av Lars-Paul Kroik. I valet 2017 fick partiet 2,4 % av rösterna, och ledamoten Lars-Paul Kroik fortsätter i Sametinget

Skansen

En rekonstruerad kartbild över lappbyarna på 1500- och 1600-talen (rött område) samt början av 1800-talet (blått område). Samer levde även utanför lappbyarna. Källor från 1600-talet och senare talar om skogssamer och sockenlappar i Ångermanland, Medelpad, Jämtland, Hälsingland, Gästrikland och Härjedalen, som i många fall assimilerades in i den nordiska kulturen.

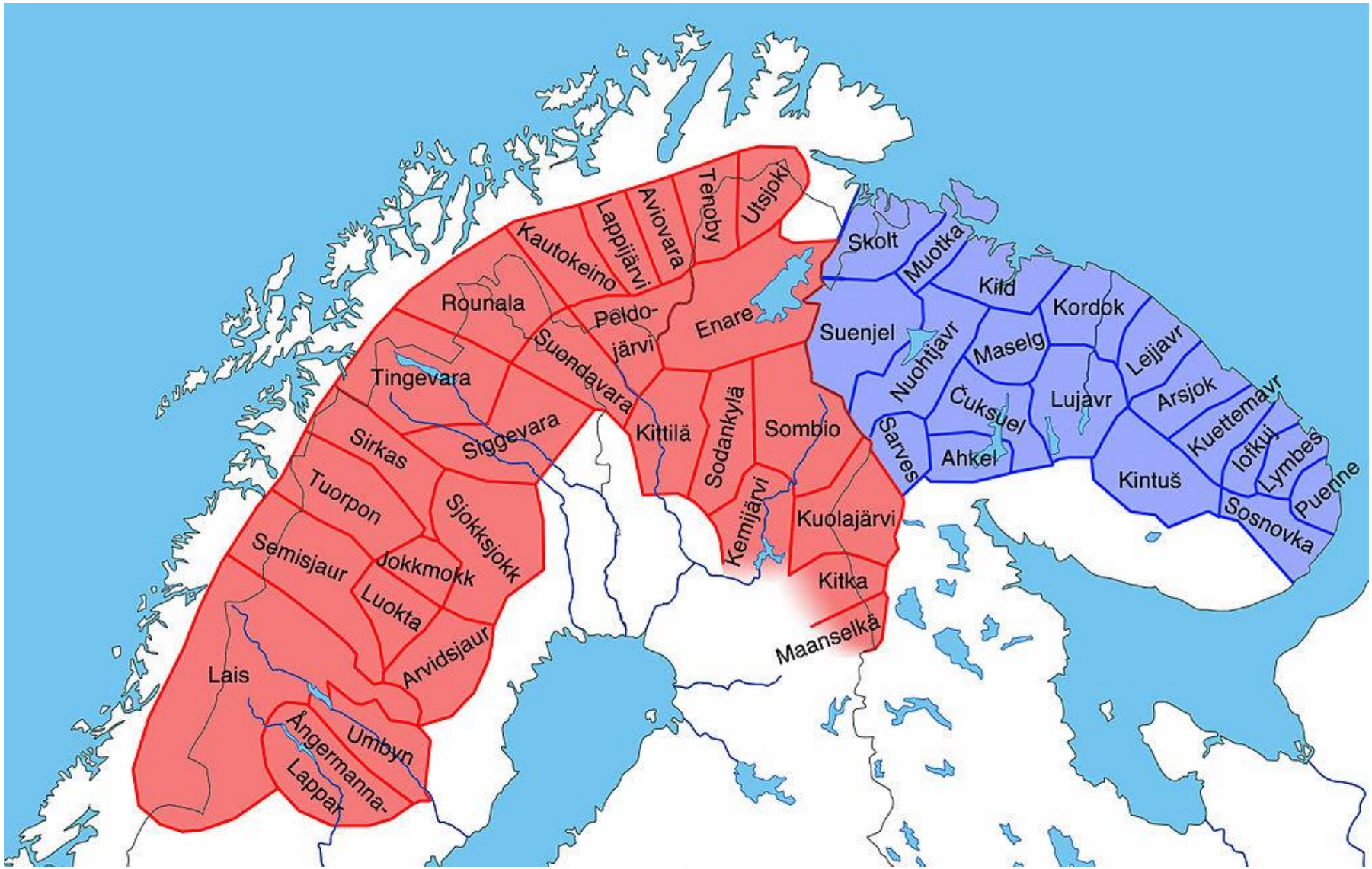

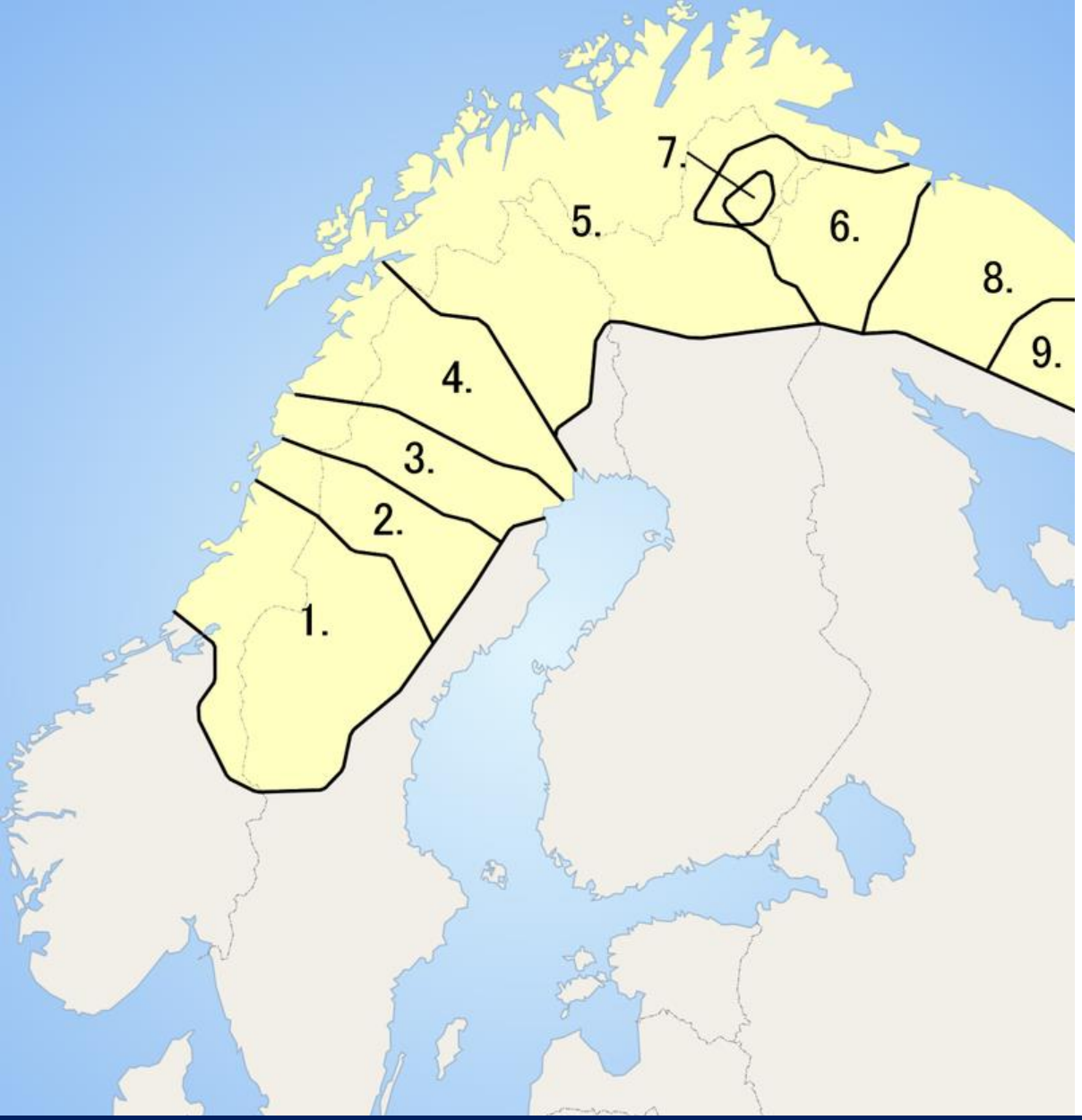

En rekonstruerad kartbild över lappbyarna på 1500- och 1600-talen (rött område) samt början av 1800-talet (blått område). Samer levde även utanför lappbyarna. Källor från 1600-talet och senare talar om skogssamer och sockenlappar i Ångermanland, Medelpad, Jämtland, Hälsingland, Gästrikland och Härjedalen, som i många fall assimilerades in i den nordiska kulturen.

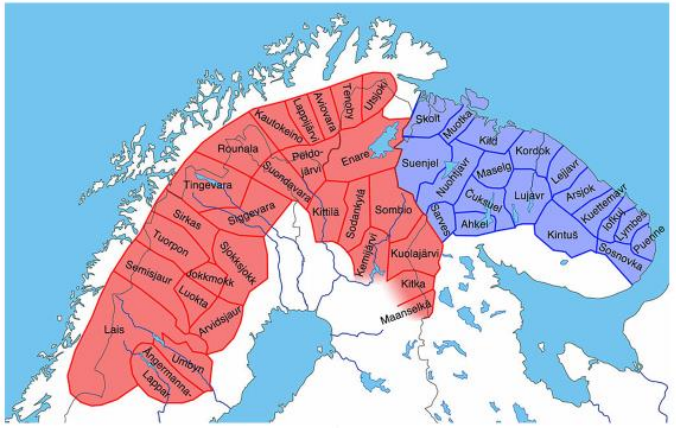

Karta över samiska språk: 1. Sydsamiska 2. Umesamiska 3. Pitesamiska 4. Lulesamiska 5. Nordsamiska 6. Skoltsamiska 7. Enaresamiska 8. Kildinsamiska 9. Tersamiska